

ଛୋଟ ପୁଣି ଏଡ଼େ ସେ ବିରାଟ

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ
(୧୯୧୩-୨୦୦୫)

କବି ପରିଚୟ :

କବି ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗୁରୁଜଙ୍ଗ ଗ୍ରାମରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ପିତା ଥିଲେ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ରାଉତରାୟ ଓ ମାତା ଥିଲେ ମୁକ୍ତା ଦେବୀ । ଛାତ୍ରାବସ୍ଥାରୁ କବିତା ରଚନା କରିବା ଥିଲା ତାଙ୍କର ସଭଜ । ତେଣୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସେ ହୋଇଥିଲେ ଅପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ କବି, ଗାଳ୍ପିକ, ଔପନ୍ୟାସିକ ଓ ଗାଠନ୍ୟାସୀ ସମାଲୋଚକ । ତାଙ୍କର ନିରଳସ ସାହିତ୍ୟ ସାଧନା ପାଇଁ ସେ କେନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ପୁରସ୍କାର, ମର୍ଯ୍ୟାଦାସମ୍ମାନ ଜ୍ଞାନପୀଠ ପୁରସ୍କାର ଓ ଉତ୍କଳରତ୍ନ ଉପାଧି ପାଇଛନ୍ତି । ପଲ୍ଲୀଶ୍ରୀ, ବାଚ୍ଚିରାଉତ, ପାଣ୍ଡୁଲିପି, ଅଭିଯାନ, ଭାନୁମତୀର ଦେଶ, ହସତ, କବିତା ୧୯୬୨, କବିତା ୧୯୬୯, କବିତା ୧୯୭୧, କବିତା ୧୯୭୪, କବିତା ୧୯୮୫, କବିତା ୨୦୦୪ ଆଦି କବିତା ଗ୍ରନ୍ଥ ସହ ମଶାଣିର ପୁଲ, ମାଟିର ତାଳ, ଛାଇ, ମାଳତୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗଳ୍ପ ଆଦି ଗଳ୍ପଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ଚିତ୍ରଗ୍ରାବ ପରି ଉପନ୍ୟାସ ରଚନା କରି ପ୍ରଭୁତ ଯଶର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି । 'ଉତ୍ତରକକ୍ଷ' ହେଉଛି ତାଙ୍କର ଆତ୍ମଚରିତ । ତାହା ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ।

ଆଲୋଚ୍ୟ କବିତାଟି 'ବାଚ୍ଚିରାଉତ' କାବ୍ୟରୁ ଗୃହୀତ । ଏହି କବିତାରେ ବାଳକ ବାଚ୍ଚିରାଉତର ଅପୂର୍ବ ଦେଶପ୍ରୀତି ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଅଛି ।

ନୁହେଁ ବନ୍ଧୁ, ନୁହେଁ ଏହା ଚିତା

ଏ ଦେଶ ତିମିର ତଳେ

ଏ ଅଲିଭା ମୁକତି ସଳିତା,

ନୁହେଁ ଏହା ଜଳିଯିବା ପାଇଁ

ଏହାର ଜନମ ଏଥୁ ଜାଳିପୋଡ଼ି

ଦବାକୁ ଧସାଇ ।୧।

ଉଆଁସ ପାଟିରି ଘେରା

ଏ ଅଂଧାରି ଅମୁହାଁ ଦେଉଳେ

ପ୍ରେତାୟିତ ଅନ୍ଧରାତି

ମଥା ପିଟେ ଯାର ବେଦୀ ମୂଳେ

ଏ ତାହାର ଶେଷ ଦୀପାୟନ ।୨।

ସଂଜର ତୁଳସୀ ମୂଳେ

ପ୍ରଦୀପର ନିରୁକ୍ତ ବେଦନ

ଜଳିଉଠି କ୍ଷଣିକ ସକାଶେ

ସାର୍ଥକ କରଇ ଯଥା ଚିରଂତନେ

ମଂଦ ଉପହାସେ ।୩।

ସେହିପରି ତାହା

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଜୀବନ ଦେଇ ଜୀବନର ଅତିରିକ୍ତ ଯାହା-

ଗର୍ଭେ ତାର ହୋଇଛି ଜନମ,
ତାହାରି ବଂଦନା କରେ ଆୟୁଷ୍ମାନ

ଶିଖା ପ୍ରିୟତମ ।୪।

ଏ ଶିଖା ଦେଇଛି ଆଜି

ଇତିହାସେ ହାତଚେକି ଦାନ

ଶତାବ୍ଦୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଫୁଲ

ମୁକୁଳିତ 'ମୃତ୍ୟୁହୀନ' ପ୍ରାଣ ।୫।

ନିରନ୍ଧ ଏ ଜନତାକୁ ଦେଇଛି ଏ

ତାହାର ତାଳକ

କ୍ଷୁଦ୍ର ଏକ ନାଉରି ବାଳକ

ବାହିବାକୁ ଏ ଦେଶର ଚରା ।୬।

ଭିଡ଼ି ନାଲ ଘାଟେ ନାଆ

ନାଉରିଆ ପାରେ କିରେ ମରି ?

ଆଜି ତାର ବାଣୀ

ଶୀତଳ ଧମନୀ ତଳେ ପଠାଇଛି ଅପୂର୍ବ ଆହ୍ୱାନୀ ।୭।

x

x

x

ଏଡ଼ିକି ସେ ଅମାନିଆ ପିଲା

ଫଉଜର ଗୁଳିଗୁଳା, ରଜା, ଝଡ଼, କିଛି ନ ମାନିଲା

ଧୂଳି ଖେଳ ଛାଡ଼ି

ଗୁଳି ଆଗେ ଜୀବନକୁ ହସି ହସି ଦେଲା ସିନା ବାଡ଼ି ।୮।

ଝଡ଼ଠାରୁ ସେ ଯେ ବଡ଼

ମେଘଠାରୁ ଆହୁରି ସେକଳା,

ସାନ ଦେହେ ଖେଳେ ତାର

ଜୀବନର ଅଲିଭା ତପଳା ।୯।

ରାତି ପରି ହୁଏ ବାଟବଣା

ପଥ ଭୁଲି ଏଣେତେଣେ ବୋହିଯାଏ

ସେ ପରା ଝରଣା ।

ଛୋଟ ପୁଣି ଏଡ଼େ ସେ ବିରାଟ

ଜୀବନ ପାରିଲା ନାହିଁ ରଖୁ ତାକୁ

ମୃତ୍ୟୁ ତା'ରେ ଛାଡ଼ିଦେଲା ବାଟ,

ଲୁହାର ଫଉଜ ଗଲେ ଫାଟି

ମାଟିର କଂକାଳ ସେ ଯେ କାହିଁଗଲା ?

ମାଟି ଖାଲି ମାଟି !! ।୧୦।

ସୂଚନା :

‘ବାଜିରାଉତ’ କାବ୍ୟ ପ୍ରଥମେ ୧୯୩୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଏହାପରେ ତାହାର ୧୯୪୨ ଓ ୧୯୪୩ରେ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ସଂସ୍କରଣ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ପରେ ୧୯୪୮ ଓ ୧୯୬୪ରେ ଏହାର ଦୁଇଟି ସଂସ୍କରଣ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ।

ବାଜିରାଉତ ବାରବର୍ଷର ନାଉରି ପିଲା । ଡେକାନାଲ ଜିଲ୍ଲାର ନୀଳକଣ୍ଠପୁର ଗାଁର ଏକ ଗରିବ ଖଣ୍ଡାୟତ ଘରେ ତା’ର ଜନ୍ମ । ୧୯୩୮ ମସିହାର ଗଡ଼ଜାତ ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନ ବେଳେ ବାଜିରାଉତ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀଘାଟରେ ଜଗିରହିଥିଲା । ବ୍ରିଟିଶ୍ ପୋଲିସ୍ ଫୌଜକୁ ନଦୀ ପାର କରାଇ ନ ଦେବାରୁ ସେମାନଙ୍କର ଗୁଳିଚୋଟ ଖାଇ ସେ ସହିଦ ହେଲା । କଟକର କାଠଯୋଡ଼ି ନଦୀକୂଳରେ ତା’ର ଚିତାଗ୍ରୀ ଜଳିଉଠିଲା । ଏହି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭୂତିକୁ ନେଇ କବି ଏହି କାବ୍ୟ ଲେଖିଛନ୍ତି ।

ଶବ୍ଦାର୍ଥ :

- ତିମିର - ଅନ୍ଧାର, (ଏଠାରେ ପରାଧୀନତା)
- ପ୍ରେତାୟିତ - ଅଶରୀରୀ ଆତ୍ମାଙ୍କ ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ
- ଦୀପାୟନ - ଆଲୋକବର୍ତ୍ତକା
- ମୁକୁଳିତ - ପ୍ରକୃଷିତ
- ତରୀ - ଡଂଗା
- ନିରୁକ୍ତ ବେଦନ - ଅକୃହା ବେଦନା
- ନିରନ୍ - ଭୋକିଲା ଲୋକ
- ଅଲିଭା ଚପଳା - ଚପଳା ବା ବିଜୁଳି ସଂଗେ ସଂଗେ ଦେଖାଦେଇ ଲିଭିଯାଏ । ବାଜିରାଉତ ବିଜୁଳି ସମ ତେଜାୟାନ । ତା’ର ଜୀବନ ଜ୍ୟୋତିଃ ଲିଭିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଅଲିଭା । ଅନେକ ଯୁଗ ଯାଏଁ ତାହା ଜାତିକି ପ୍ରେରଣାର ଆଲୋକ ଦେଉଥିବ ।
- ଲୁହାର ଫୁରୁଜ - ହୃଦୟହୀନ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସେନାବାହିନୀ
- ମେଘଠାରୁ ...କଳା - ପ୍ରବଳ ବର୍ଷାର ସମ୍ଭାବନା ଯେପରି କଳାମେଘରେ ଥାଏ, ସେହିପରି ପ୍ରଚୁର ଜୀବନୀଶକ୍ତି ବାଜିରାଉତଠାରେ ଥିଲା । ତା’ ଦେହରେ ଅଲିଭା ବିଜୁଳି ସମ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶକ୍ତି ଓ ଅପୁରତ ଦେଶପ୍ରେମ ଥିଲା । ତାହାହିଁ ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଶକ୍ତି ଦେଇଥିଲା ।

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୧. ନିମ୍ନ ଉକ୍ତି ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଠିକ୍ ବାଛି ଲେଖ ।
 'ଉଆଁସ ପାଟିରି ଘେରା' କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?
 (କ) ଅନ୍ଧକାରର ପାଟିରି   (ଖ) ଘର ଚାରିପଟେ ଘେରି ଥିବା ପାଟିରି
 (ଗ) ଅମାବାସ୍ୟା ରାତି ପରି ଅନ୍ଧକାରର ପାଟିରି
୨. କାହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି 'ଶତାବ୍ଦୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପୁଲ' ଉକ୍ତିଟି ବ୍ୟବହୃତ ?
 (କ) ବାଜିରାଉତକୁ   (ଖ) ବାଜିରାଉତର ଗାଁକୁ   (ଗ) ବାଜିରାଉତର କାର୍ତ୍ତିକୁ
୩. 'ଶୀତଳ ଧମନୀ'ର ଠିକ୍ ଅର୍ଥ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗରୁ ବର୍ଣ୍ଣାୟ ।
 (କ) ରକ୍ତ ଶିଥିଳ ହେବା   (ଖ) ଧମନୀ ଥଣ୍ଡା ହୋଇଯିବା
 (ଗ) ଅନାଗ୍ରହ ଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା
୪. ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଅର୍ଥ ସୂଚାଉଥିବା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ କବିତାରୁ ବାଛି ଲେଖ ।
 (କ) ଦୁର୍ଦ୍ଦର୍ଶ ଇଂରେଜ ସୈନ୍ୟ   (ଖ) ମନରେ ଥିବା କଷ୍ଟରାଶି
 (ଗ) ଖାଇବାକୁ ପାଉନଥିବା ଲୋକ   (ଘ) ଲିଜୁ ନଥିବା ଆଲୋକ ବର୍ତ୍ତକା
୫. 'ମୁକୁଳିତ' ଶବ୍ଦଟି ପାଇଁ କେଉଁଟି ପ୍ରୟୁଜ୍ୟ ?
 (କ) ମୁକୁଳ + ଇତ   (ଖ) ମୁକୁଳି + ତ
 (ଗ) ମୁ + କୁଳିତ   (ଘ) ମୁକୁ + ଲିତ
୬. ନିମ୍ନଲିଖିତ ସନ୍ଧିମଧ୍ୟରୁ 'ଆୟୁଷ୍ମାନ' ଶବ୍ଦଟି ପାଇଁ କେଉଁଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ।
 (କ) ଆୟୁ + ସ୍ମାନ   (ଖ) ଆୟୁସ୍ + ମାନ୍
 (ଗ) ଆୟୁଃ + ମାନ୍   (ଘ) ଆୟୁଃ+ମାନ୍

କ୍ଷୁଦ୍ର ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୭. କବି ମୁକତି ସଳିତାକୁ ଅଲିଭା କହିବାର କାରଣ କ'ଣ ?
୮. ବାଜିରାଉତର ଚିତାଗ୍ନି ଆମକୁ କି ପ୍ରେରଣା ଦେଇଥାଏ ?
୯. କବିଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବାଜିରାଉତ ମୃତ୍ୟୁହୀନ କିପରି ?
୧୦. ନିରନ୍ତ ଜନତାକୁ ବାଜିରାଉତ କି ମହାନ୍ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥାଏ ?
୧୧. ସୁସ୍ତ ପ୍ରାଣକୁ ଜାଗ୍ରତ କରିବା ପାଇଁ ବାଜିରାଉତର ପ୍ରେରଣା କିପରି ଥିଲା ?
୧୨. ବାଜିରାଉତକୁ କବି ଅମାନିଆ ପିଲା ବୋଲି କାହିଁକି କହିଛନ୍ତି ?
୧୩. 'ଅଲିଭା ଚପଳା' - ଏପରି କହିବା ଦ୍ଵାରା ବାଜିରାଉତର କେଉଁ ମହନୀୟ ଗୁଣ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ?

ଉତ୍ତର

୧୪. ବାଜିରାଉତର କେଉଁ ଗାଥା ଆଜି ଅପୂର୍ବ ଆହ୍ୱାନୀ ହୋଇରହିଛି ?

୧୫. କିଶୋର ବାଜିରାଉତର ଆଚରଣରେ କେଉଁ କେଉଁ ମହତ ଗୁଣାବଳୀ ପ୍ରକାଶ ପାଇଅଛି ?

ସପ୍ତସଙ୍ଗ ସରକାର୍ଥ ଲେଖ ।

୧୬. ନୁହେଁ ବଂଧୁ, ନୁହେଁ ଏହା ଚିତା

ଏ ଦେଶ ତିମିର ତଳେ

ଏ ଅଲିଭା ମୁକତି ସକିତା ।

୧୭. ଜଳି ଉଠି କ୍ଷଣିକ ସକାଶେ

ସାର୍ଥକ କରଇ ଯଥା ଚିରଂତନେ

ମଂଦ ଉପହାସେ ।

୧୮. ମେଘଠାରୁ ଆହୁରି ସେ କଳା

ସାନ ଦେହେ ଖେଳେ ତାର

ଜୀବନର ଅଲିଭା ଚପଳା ।

୧୯. ଲୁହାର ଫଉଜ ଗଲେ ଫାଟି

ମାଟିର କଂକାଳ ସେ ଯେ କାହିଁଗଲା

ମାଟି ଖାଲି ମାଟି !!

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୨୦. ବାଜିରାଉତର ଦେଶପ୍ରୀତି ଅସାଧାରଣ- ପଠିତ କବିତା ଅନୁଯାୟୀ ଆଲୋଚନା କର ।

୨୧. ବାଜିରାଉତର ଚିତାଗୁଳୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କବିଙ୍କ ମନର ଅବ୍ୟକ୍ତ ବେଦନା ସମ୍ପର୍କରେ ପଠିତ କବିତା ଅନୁସରଣରେ ଆଲୋଚନା କର ।

୨୨. “ଛୋଟ ପୁଣି ଏଡ଼େ ସେ ବିରାଟ”- କବିତାର ନାମକରଣର ସାର୍ଥକତା ପ୍ରତିପାଦନ କର ।

ତୁମପାଇଁ କାମ :

୨୩. ‘ବାଜିରାଉତ’ କାବ୍ୟଟିକୁ ଆମୂଳକୂଳ ପାଠ କର ।

୨୪. କବି ସଜି ରାଉତରାୟଙ୍କର କବିତାବଳୀ ସଂଗ୍ରହ କରି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପଢ଼ ।